

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN MẠNH HÙNG

**NGHIÊN CỨU ĐỀ XUẤT MỘT SỐ
MÔ HÌNH NÔNG LÂM KẾT HỢP CÓ HIỆU QUẢ
TẠI XÃ CÁT THỊNH – HUYỆN VĂN CHẤN
TỈNH YÊN BÁI**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

THÁI NGUYÊN – 2015

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN MẠNH HÙNG

**NGHIÊN CỨU ĐỀ XUẤT MỘT SỐ
MÔ HÌNH NÔNG LÂM KẾT HỢP CÓ HIỆU QUẢ
TẠI XÃ CÁT THỊNH – HUYỆN VĂN CHẤN
TỈNH YÊN BÁI**

**Chuyên ngành: Lâm học
Mã số: 60.62.02.01**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM NGHIỆP

***Người hướng dẫn khoa học:* 1.GS.TS. Đặng Kim Vui
2. PGS. TS. Trần Quốc Hưng**

THÁI NGUYÊN – 2015

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan các số liệu nghiên cứu này đều được tiến hành tại Văn Chấn tỉnh Yên Bái, kết quả trong luận văn là trung thực và được thực hiện bởi chính tác giả cùng nhóm nghiên cứu của trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên.

Tác giả

Nguyễn Mạnh Hùng

LỜI CẢM ƠN

Luận văn này được hoàn thành theo chương trình đào tạo theo chương trình đào tạo Cao học Lâm nghiệp khoá 21, giai đoạn 2013 – 2015 của Trường Đại học Nông Lâm - Đại học Thái Nguyên.

Để hoàn thành luận văn, tác giả đã nhận được sự quan tâm giúp đỡ và tạo mọi điều kiện thuận lợi của tập thể thầy cô giáo Khoa Lâm Nghiệp, Phòng Đào tạo bộ phận Quản lý Sau Đại học và lãnh đạo trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên. Đối với địa phương, tác giả đã nhận được những sự giúp đỡ của ban quản lý hạt kiểm lâm Văn Chấn, Ủy ban nhân dân xã Cát Thịnh huyện Văn Chấn tỉnh Yên Bái nơi mà tác giả đã đến thu thập số liệu đề tài. Nhân dịp này, tác giả xin bày tỏ lòng biết ơn đối với sự giúp đỡ quý báu đó.

Kết quả của luận văn này không thể tách rời sự chỉ dẫn của thầy giáo hướng dẫn khoa học là GS.TS. Đặng Kim Vui và PGS.TS Trần Quốc Hưng đã nhiệt tình chỉ bảo hướng dẫn để tôi hoàn thành luận văn này. Nhân dịp này, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến các thầy hướng dẫn.

Xin được cảm ơn sự khuyến khích, giúp đỡ của gia đình cùng bạn bè và đồng nghiệp xa gần, đó là nguồn khích lệ và cổ vũ to lớn đối với tác giả trong quá trình thực hiện và hoàn thành công trình này.

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2015

Học viên

Nguyễn Mạnh Hùng

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	I
LỜI CẢM ƠN	II
MỤC LỤC.....	III
DANH MỤC CÁC CỤM TỪ VIẾT TẮT	V
DANH MỤC CÁC BẢNG.....	VI
DANH MỤC CÁC HÌNH.....	VII
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục đích	3
3. Mục tiêu nghiên cứu	3
4. Ý nghĩa.....	4
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	5
1.1. Cơ sở khoa học của vấn đề nghiên cứu	5
1.1.1. Các khái niệm.....	5
1.1.2. Đặc điểm các mô hình Nông lâm kết hợp	6
1.2. Tình hình nghiên cứu về NLKH trên thế giới.....	6
1.3. Tình hình nghiên cứu trong nước.....	24
1.3.1 Lịch sử nghiên cứu về nông lâm kết hợp ở Việt Nam	24
1.3.2 Phân loại hệ thống NLKH ở Việt Nam	26
1.3.3 Một số chính sách của nhà nước về phát triển sản xuất Nông lâm nghiệp.....	27
1.3.4 Thực tế sản xuất nông lâm kết hợp ở Việt Nam	28
1.4. Tổng quan khu vực nghiên cứu	33
1.4.1. Điều kiện tự nhiên.....	33
1.4.2. Điều kiện phát triển kinh tế - xã hội	39
CHƯƠNG 2: NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	42
2.1. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	42
2.2. Nội dung	42
2.2.1. Đánh giá và tổng hợp các dạng mô hình NLKH hiện có ở địa phương	42

2.2.2. Nghiên cứu về quy mô và kết cấu của các dạng mô hình NLKH điển hình	42
2.2.3. Đánh giá hiệu quả các dạng mô hình	42
2.2.4. Đánh giá các thuận lợi, khó khăn và các tổ chức ảnh hưởng tới phát triển mô hình NLKH tại địa bàn nghiên cứu	42
2.2.5. Đề xuất một số biện pháp kỹ thuật nhằm phát triển mô hình NLKH tại địa bàn nghiên cứu.....	42
2.3. Phương pháp nghiên cứu	42
2.3.1. Công tác ngoại nghiệp.....	43
2.3.2. Phương pháp nội nghiệp - Phương pháp xử lý số liệu	44
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ VÀ PHÂN TÍCH THẢO LUẬN	46
3.1. Đánh giá và phân các dạng mô hình NLKH hiện có ở xã Cát Thịnh.....	46
3.2. Nghiên cứu về quy mô và kết cấu của các dạng mô hình NLKH điển hình.....	50
3.3. Đánh giá hiệu quả các dạng mô hình	55
3.3.1. Đánh giá hiệu quả kinh tế của mô hình NLKH tại xã Cát Thịnh.....	55
3.3.2. Đánh giá hiệu quả về môi trường	76
3.3.3. Đánh giá hiệu quả về xã hội.....	77
3.4. Đánh giá những khó khăn, thuận lợi trong phát triển mô hình NLKH tại xã Cát Thịnh.....	78
3.4.1. Vai trò của các tổ chức	78
3.4.2. Những thuận lợi và khó khăn cho phát triển NLKH	81
3.5. Đề xuất một số giải pháp góp phần đẩy mạnh sản xuất nông lâm kết hợp trong toàn xã	84
3.5.1. Giải pháp chung	84
3.5.2. Giải pháp cụ thể	85
KẾT LUẬN, TỒN TẠI VÀ KIẾN NGHỊ	88
1. Kết luận.....	88
2. Tồn tại	89
3. Kiến nghị.....	89
TÀI LIỆU THAM KHẢO	91

DANH MỤC CÁC CỤM TỪ VIẾT TẮT

NLKH	: Nông lâm kết hợp
ICRAF	: Trung tâm Quốc tế về nghiên cứu Nông lâm kết hợp
PRA	: Phương pháp đánh giá nông thôn có người dân tham gia
R - Rg - C	: Rừng - Ruộng - Chuồng
Rg - C - Chè	: Ruộng - Chuồng - Chè
R - Rg - Chè	: Rừng - Ruộng - Chè
R - Rg - Ao	: Rừng - Ruộng - Ao
R - Rg - Ao - C - V	: Rừng - Ruộng - Ao - Chuồng - Vườn
Rg - Ao - Chè	: Ruộng - Ao - Chè
R - Rg	: Rừng - Ruộng

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1: Các loại đất của xã Cát Thịnh.....	36
Bảng 1.2: Hiện trạng sử dụng đất.....	37
Bảng 3.1: Các dạng mô hình NLKH tại các xóm của xã Cát Thịnh.....	49
Bảng 3.2: Phân loại các dạng hệ thống NLKH tại xã Cát Thịnh	50
Bảng 3.3: Kết cấu mô hình NLKH của các hộ được điều tra	57
Bảng 3.4: Thu nhập từ các thành phần và tỉ trọng của mỗi thành phần trong các mô hình điều tra	58
Bảng 3.5: Phân bố số hộ NLKH theo diện tích.....	60
Bảng 3.6: Phân bố số hộ NLKH theo mức thu chi/ha.....	61
Bảng 3.7: Tỷ lệ % tổng thu nhập sản phẩm của các loại hệ thống	62
Bảng 3.8: Tỷ lệ % tổng chi phí sản phẩm của các loại hệ thống	62
Bảng 3.9 Giá trị các loại rừng hiện có trên địa bàn xã Cát Thịnh	63
Bảng 3.10: Dự kiến hiệu quả kinh tế của các mô hình sau 5 năm (2019)	64
Bảng 3.11. Cơ cấu sử dụng đất của hộ gia đình.....	67
Bảng 3.12. Cơ cấu sử dụng đất của hộ gia đình.....	70
Bảng 3.13. Cơ cấu sử dụng đất của hộ gia đình.....	73
Bảng 3.14: Kết quả phân tích vai trò của các tổ chức xã hội đến vấn đề phát triển các hệ thống NLKH tại xã Cát Thịnh	79
Bảng 3.15: Sơ đồ SWOT cho sự phát triển các mô hình NLKH.....	83

DANH MỤC CÁC HÌNH

Hình 3.1. Lát cắt thẳng đứng mô hình 1	51
Hình 3.2. Sơ đồ mặt nằm ngang của mô hình 1	52
Hình 3.3. Lát cắt thẳng đứng mô hình 2	53
Hình 3.4. Sơ đồ mặt nằm ngang của mô hình 2	53
Hình 3.5. Lát cắt thẳng đứng mô hình 3	54
Hình 3.6. Sơ đồ mặt nằm ngang của mô hình 3	54
Hình 3.7: Sơ đồ lát cắt hệ thống R – Rg- Ao- C	69
Hình 3.8: Sơ đồ lát cắt hệ thống R – Rg – C	72
Hình 3.9: Sơ đồ lát cắt mô hình R- Rg- Ao	75
Hình 3.10: Sơ đồ Venn thể hiện mối quan hệ giữa các tổ chức với phát triển các mô hình NLKH	80

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Việt Nam với tổng số diện tích đất tự nhiên là 330.000km², trong đó trên 70% diện tích là đất dốc, chính vì vậy hiện tượng xói mòn, rửa trôi và thoái hoá đất ở vùng đất dốc xảy ra thường xuyên và ngày càng có tính chất nghiêm trọng. Đặc biệt trong giai đoạn gần đây dưới sức ép của dân số, nguồn đất dự trữ ở đồng bằng đã sử dụng hết, bình quân diện tích đất tự nhiên trên đầu người chỉ 0,46 ha (Nguyễn Văn Bích, 1983), để đảm bảo nhu cầu về lương thực người dân đã mở rộng diện tích đất canh tác bằng việc khai phá rừng, cho nên nạn chặt phá rừng ngày càng xảy ra mạnh mẽ, dẫn đến suy thoái tài nguyên rừng và môi trường như: Độ che phủ rừng cả nước giảm từ 40,7% (1940) xuống chỉ còn 27,7% (1993) (NXB chính trị quốc gia, 2005), các diện tích rừng còn lại phần lớn là rừng nghèo kiệt, trữ lượng gỗ thấp và ít loài cây có giá trị kinh tế. Mất rừng kéo theo nhiều hậu quả nghiêm trọng, gây lũ lụt hạn hán, mất đi sự đa dạng sinh học... [2], [11].

Đất đai là tài nguyên vô cùng quý giá, là tư liệu sản xuất đặc biệt, là thành phần hàng đầu của môi trường sống, là một trong những điều kiện không thể thiếu cho hoạt động sản xuất và đời sống của con người. Việc xây dựng kế hoạch sử dụng đất đai có ý nghĩa vô cùng to lớn không chỉ trước mắt mà còn cả lâu dài. Trong thời kỳ công nghiệp hóa - hiện đại hóa đất nước, việc sử dụng đất hợp lý có hiệu quả phục vụ phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững an ninh quốc phòng tránh gây lãng phí hạn chế sự hủy hoại đất và tránh phá vỡ môi trường sinh thái. Ngành lâm nghiệp có tác dụng rất lớn đối với ngành kinh tế có nhiều mặt không chỉ cung cấp đặc sản rừng mà còn tác dụng giữ đất, điều tiết nguồn nước, chống ô nhiễm môi trường, điều hòa khí hậu, phòng hộ bảo vệ môi trường sinh thái, đa dạng sinh học và các giá trị cảnh